

„ЗАСТАВА“ излази два пут у недељу, средом и суботом.
 Цена је на годину 10 фор., на по године 5 фор., на четврт године 2 фор. 50 новч. а. вр. за Аустрију, а за Србију на годину 100 гроша на по год. 50, а на четврт године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по количини врсти, које из гармонта заузимају, и за сваку врсту плаћа се за први пут 6, за сваки даљи пут 4 новч. Осим тога за жиг увек по 30 новч. Дописи се шаљу уредништву а предплата администрацији „ЗАСТАВА“ у Пешти, Palatin-Gasse Nr. 19 I. St. 23.

БРОЈ 54.

У Пешти, у суботу 13. августа 1866.

ГОДИНА I.

Пешта, 12. августа.

Париски „Монитер“ од 9. т. м. обара глас што инглески листови беху пустили о својеручном писму цара Наполеона на белгијског краља, писму по коме Француска не само да неби тежила присаједињењу које белгијске области, него би још радила о утврђењу белгијске династије. „Тај глас, вели „Монитер“, погрешан је, премда је истина: да је француски министар спољашњих послова известио инглеску владу, да Француска (у питању о Рајнским границама) не тражи тврдиње: Маријенбург и Филепевил, које припадају једној неутралној сили (Белгији). Није дакле истина да је цар писао краљу белгијском.“

Није истина да је цар писао краљу, али је у ствари истина оно зашто се било чуло да је писано, па следователно и оно због чега би било потребе да Француска успокоји Инглеску, за коју се зна да се заузима за одржање белгијске самосталности: то је смисао јавног одрицања званичног француског органа. Јест, неодриче се да Француска неби хтела да се шири, него се доказује само да Француска даје Инглеској а не Белгији успокојење о Белгији! Француска штеди Белгију, јер се Инглеска за Белгију заузима; али зашто неби поштвала Белгију због Белгије? Без таког поштовања ми неможемо да појмимо хваљено одушевљење Француске за остварење међународне правичности.

Да се у Француској није без свести о неправди коју чини велика сила, кад тежи да се шири о трошку својих слабијих суседа: томе су живи доказ протести које у француским листовима читамо противу данашњег ширења Прусије. И они париски листови који су били за успех пруског оружја у рату противу Прусије, осуђују сад начин и правац којима се Прусија служи, да би се користила постигнутим успехом оружја. Јавилисмо, како је влада предложила народној скупштини, да се Хановеранска, К. Хесенска, и слободна варош Франкфурт претворе у области пруске, без питања Хановеранаца, К. Хесенаца и Франкфурћана. На такав предлог пруске владе „Журнал де Деба“ вели, међу осталим: присаједињење споменутих државица Прусија хоће зато: што су те државице учествовале у одпору који је савезничка скупштина у Франкфурту Прусија чинила, и што нису пристале на предлог

Прусије, да се неменејау у рат противу ове, и да буду њени савезници. Ако за такав преступак треба да се казнује „присаједињењем (анексијом)“: онда зашто Прусија неби тако исто казновала и све остале противнике, које је сусрела било у савезничкој немачкој скупштини, било на бојном пољу, и нарочито: Саксонску, Баварску и Аустрију? Све те земље, требало би сасвим, до последње паланчице и до последњег човека, присајединити Прусији, по непогрешивој и врховној правичности пруског краља, који нетреба да има двојаку меру и двојаку казан за једнаке преступе.

Износехи таку неследственост пруске владе, париски лист спомиње нарочито Хесен-Дармштат и доказује, да је Прусија у своје владању насрам ове државице јасно показала да у међународним одношјима позна за друго правило, него за силу јачега. За Хесен-Дармштатску заузеле се Инглеска и Русија, прва с тога што је хесендармштатски престолонаследник зет краљице Викторије, а друга, што је хесендармштатски војвода шурак цара Александра: и тако Хесен-Дармштат остаје поштеђен од пруског присаједињења!

Инглеска закриљује Белгију, и Белгији се признаје право на самосталан живот; Инглеска и Русија заштићују Хесен-Дармштатску, и овој се оставља да век продужи; а да шта ће оне мале европске државице, које незаклања силни пријатељ од силнога противника? Слушајући поновање европске дипломатије о међународној правичности и обштем људском миру, мишљасмо да у просвећеној Европи неможе више ни спомена бити о дивљачком прогутвању малих народа од силнијих: а где данас усред „германске Атине“: Берлина, и усред „извора европске цивилизације“: Париза, плету се мреже за варварско ловење питомих народа!

У званичним инглеским листовима говори се без велике бриге о присаједињењу мањих немачких држава од стране Прусије. Тако „Глоба“ вели: „успех грофа Бизмарка у питању о присаједињењу Хановеранске и других земаља, може се сматрати као опомена, да ће се то присаједињење и на друге државе прострети. Одношјаи Прусије са Саксонском нису уређени, и премда је то врло тешко питање, опет се оно неможе другачије решити него претварањем и Саксон-

ске у Прусију. Па у згодно време и згодном приликом: и Баварска, и Виртембершка, и Баденска, и Хесен Дармштатска и Саксонска: све ће постати деловима велике немачке монархије која се данас пред нашим очима подиже. Освојење Аустрије немачке од стране Прусије биће много теже. Али и ту по свој прилици закон привлачне силе (гравитације) припомоћиће силно Прусији, и аустријске немачке области неће моћи да противстану привлачењу велике, снажне и благајуће Немачке.“

Развитку државе на основу народног јединства мора тежити сваки који познаје услове људског напретка; само неразумемо зашто се то јединство и тај развитак неби тражили у обштој свести и слободном гласу народа, него у сили јачега; та у прошлости толико и толико доказа имамо: да се песничком силом као и никојим средством мимо обште свести и слободног гласа народа, неподожу него разаравају државе.

Париска „Преса“ доноси глас: да је између Прусије и Италије закључен нов уговор о савезу. Италија би се обвезала, да сматра Млетачку област, као одговарајућу накнаду за повећање Прусије у Немачкој; али би се било уговорило, вели „Преса“, да Италија може тражити нове накнаде, ако би Прусија присаједињивала нове области. Тај глас још с никоје стране није потврђен.

„Италија“, министарски орган у Флоренцији јавља, да су преговори о миру започети у Паризу, па додаје: „треба свршити, и брзо свршити те преговоре. Време типавости, оклевања и одлагања прошло је. Једна озбиљна влада ваља да зна шта хоће, и кад се једном на што реши: она треба да то изврши, а да се неда завести споредним погледима. Данашње стање Европе, поставља Италији као и Аустрији закон: да се непродужује положај неизвесан и пул опасности познате и непознате.“ Преговори у Паризу воде се између Италије и Француске, што се тиче млетачке области. Пошто се Француска и Италија сагласе у питању о тој области, повешће се наново преговори између Италије и Аустрије о условима мира. Где ће се ови услови уговарати: у Паризу или Прагу, то се још нејавља.

По гласовима из Париза, Наполеон је у једном писму на краља од Италије изложио политику које би

ПОДЛИСТАК „ЗАСТАВИН“.

ПРУДОН О ФРАНЦУСКОЈ ДЕМОКРАТИЈИ.

(Les démocrates assermentés et le Peuple.)
(Продужење.)

Но да ли је та законита опозиција која се састоји сад из петнаест или шеснаест посланика с демократским мајсторијама и из двадесет или двадесет и два браниоца старих динистија, способна да са своје стране представља народ, да изражава мисао демократије или најзад вољу својих избирача? Да видимо.

Пре свега не треба заборавити да се опозиција заклела на покорност конституцији и на верност цару, што избирачи не би радили. Осим тога, ми видимо, да у састав опозиције улазе елементи разнородни, свабјени, и један другом противни; допустимо да су посланици и које како способни, да више, или мање верно изразе мисао прошлости и њених различитих епоха; али они већ ни у каквом случају не могу бити представници будућности, о којој још ни у сну не сањају. Опозиција као год и влада гледа назад а не напред; она не види ни мало даље од свога носа; у ње нема опште и руководне мисли, и она је извесно неспособна да је изјави; за то се може потпуно јамчити. На шта је опозиција? Због чега? Ко ће да одговори на та питања? Ви размислите о државним расходима! Да, то је дело рачунско, дело администрације, практике; питање, коренито питање, није у таквим делима него у начелима. Опозиција шеснаесторице не може изразити ни једне извесне и основане мисли: ни потврђење, ни одрицање, ни одговор, ни изазивање. Све препирке у законодавном двору своде се тек на једну салциту критику појединости, с различних точка сматрања, по вољи свакога посланика; у суштини те препирке нису ништа.

Грађанин изабран општим гласањем, зове се на по-

литичком језику повереник, а избирачи повереници. Но где је ту поверење? Њега нема, и посланици баш не могу представити надпис опуномоћења. Каким начином најзад могу они знати шта хоћеју и очекују од њих сами повереници, кад су они у неслагасју и међусобној свађи, лишени самосвести?...

И тако опуномоћење посланика јесте чиста измишљотина. Но то је ништа; по појединој склоности они непрестано теже да рашире своју власт, и сматрају свако специјално и одговорно пуномоћје за ограничење свога посланичког права. То је, због чега ти замишљени повереници брљајући о свему наопако и ветар ништа и не важе нити чега знају. Њих треба сматрати као одељен кукољ; они теже да буду све и сва и не желећи играти ролу простих царских помоћника, услужних саветника, постају словом ништа; ако их не сматрају за прсте брљавце, онда није могућно ни измислити им назива. Кад би двеста осамдесет и три члана законодавног тела прешли у посланике опозиције, другим речма: кад би цело законодавно тело саставило опозицију, онда влади не би остало ништа друго, но само да сазове на ново изираче те да дозна од њих путем опредељеног појединог давања гласова, шта они очекују од ње, и какву су поруку дали својим посланицима. Ту би нам се појавило чудновато позорје: избирачи били би принуђени да увиде, да се они не могу сложити међу собом ни у чему, и да народ не зна ни сам шта хоће.

Не остаје ништа друго, до рећи, добра је та подла опозиција, о како је много у ње смисла!

Но ево шта је најжалосније од свега: између чланова опозиције једни су већ одкривено почели да се цепају од царевине и труде се још помало да јој се улагују, тобож у либералноме духу; други се чине равнодушни, надајући се срећној прилици да ступе у заједницу с влашћу, на макар она сама учинила први корак к зближењу; и сами немирњаци и они су готови

да се одреку противљења цару, ако би он задобио пређашњу популарност, која је кадра да утврди негову династију и укрепи његову владу. Ни су ли они, ти немирњаци, следећи примеру Емила Оливја гласно викали: „ми нисмо песимисте!“

Напоследку, опозицију садањег реда неисклазују људи, него сами положај и ток дела. Нека само тај положај, који једини може и обеспокојити власт, постане више теретан и затегнут, нека се само на хоризонту појаве громовне строле, нека се потресе администрација, и нема сумње да ће опозиција, која се по упливу прикучује сад влади, и овамо час одступа од ње, час заузима непријатељски и осветнички положај, осудити целу систему управе и у случају потребе начинити се њеним саветником. Јест, достојна је поверења та коварна опозиција без принципа и без части, заузета само за то, да поквари, да скрије истиниту мисао својих изирача демократа! Па ипак како је велико у ње право на знање представника народне воље!

II.

Опозиција осуђена на губитак власти.

По смислу што га има, опозиција не може ни којим начином представљати народ; но то је мало: она није у стању да му буде полезна, нити је способна да служи напретку и слободи. Међу тим, како већина ватрено жели реформе, опозиција у замену сваког олакшања може ту већину даривати само установљењем старог реда, то јест, доктронарском реставрацијом.

Не заборавимо да су се демократија и варошани тим самим што имају учешћа у изборима и наименују своје представнике, већ узвисили на степен царске законитости. На тај начин, ако се у след потоњих избора и саставила опозиција, опет она није са свим показала цепање од власти, него само просту несходност сматрања, неко извесно незадовољство, које нимало не

се Италија имала држати, па да Француска, која сматра за дужност заштитавати папу у Риму, може по септембарском уговору, закљученом пре две године, сасвим извести своју војску ове јесени из Рима.

Преговори о миру између Аустрије и Прусије по новијим приватним гласовима несамо да су закључени, него је и означено и време за које пруска војска има да остави аустријске области које је заузела.

Адресу за коју смо јавили да је савезничка американска скупштина послала руском цару, предао је американски посланик са речима: „Закључење које имам част предати вашем величеству, глас је целог народа. То је једно исто срце што говори на милионе уста. Са дубоким избуђењем подносим ја вашем величеству и његовим ослобођеним поданицима, целом народу ове простране царевине, наша честитања срдачна што је рука провиђења одбила опасност атентата покушаног на ваше величество; ми сажаљевамо да се тако што покушало, а хвалимо провиђење које је тај покушај осујетило.“ Американска депутација походила је и комисарова који је цара избавио; вођа те депутације рекао је овоме: „дошао сам, господине, да вам изјавим моје лично поштовање, и да вам честитам у име свега народа сједињених држава Америке, што вас је провиђење определило да спасете живот онога који је драг несамо Русији, него и свему човештву.“

Званични извештај руски о истраживању над оним што је покушао атентат на цара и сакривцима, није добро примљен у Европи. Колико се гнуша противу кривичног покушаја атентата, толико је немило читати у руском извештају осуђење свију начела слободе људске, која су и начела сваког напретка и узвишења народног. У Европи се признаје, да зли људи могу и најсветија начела на зло употребити, само се вели да кривце треба осуђивати за кривду, а не треба анатемисати начела слободе која су и начела правде и истине.

У Иркутску, у Сибиру, били се побунили пољски изгнаници који се тамо налазе; по најновијем телеграму из Петрограда та побуна угушена је.

Устанак Грка на острву Крети доводе страни листови у везу са тежњама народа у Грчкој. По гласовима из Атине, страни консули на Крети одредили су двојицу из њихове средине, а наиме: консула италијанског и консула американског, те су они опоменили пашу на жалосне последице зулума турског, што се над хришћанима чини. Паша је тим консулима набустило одговорио, да се немешају у ствари које се њих не тичу. С друге стране, одбила је и турска влада све жалосе хришћана противу насиља, и тако хришћанима није остало ништа друго него да оружјем себе и своја огњишта бране. Уставши на оружје ти хришћани изабрали су своје посланике и ови су као народно представништво известили представнике страних сила о положају хришћана на Крети. „Кад је народ Грчке у 1821. устао на оружје за своју независност, он је још тада тражио ослобођење свију хришћана у Турској; он и сад не сматра ослобођење Грчке другачије, него као први корак ослобођењу свију Грка и Славена на балканском полуострву: политички прерођај и сједињење тих народа: то је била и остаје

потреба мира и напретка на истоку Европе;“ тако говоре атински листови; а то су говорили и говориће вазда и сви прави тумачи србског народног мишљења.

Из Беча јављају, да се тамо од 8 дана бави прногорска депутација, у лицу познатог Херцеговца, архимандрита Дучића, и кнежевог ађутанта Врбице. Зна се: да су Турци подигли у Дуги више кула; да се између Србије и Црне Горе код Новог Пазара прикупља знатна турска војска; и најпосле да турске ратне лађе укрштају код Клека јадранско море, и непрестано извозе војнике између Котора и Суторине. Тако са три стране Турци грозје Црној Гори, и цетињска влада рада је да у своје време извести о тој опасности европске силе. У тој цели дошла је веле бечки листови, и споменута депутација у Беч. Као што Турци грозје Србији онако исто као и Црној гори, очекује се да се и србска влада угледа на цетињску, па да и она од своје стране учини патриотски корак код Европе, ради објаснења обште опасности, којом Турци прете. Видићемо, како ће се србска влада показати. Неправда учињена Црној Гори, учињена је свему србском народу; глас Црне Горе подигнут за слободу, глас је целог србског народа: Црна Гора може са пуним уздањем рачунати на братски одзив свију Срба у Србији као и даље од Србије, па хтела београдска влада или нехтела испунити своју дужност.

СЛОГА СА ХРВАТИМА.

У овај мах где после катастрофе код Краљевог града хоће европски исток посве да се одели од запада — управљене су очи дипломатије на народе европског истока, да виде хоће ли ови физичне и моралне снаге имати, да сами себе уреде, и нову зграду подигну, ил ће им још требати туторство запада, које би с неким репарацијама одржало стару зграду у европском истоку. Наравно да је главно условље препорођења европског истока, слога међу народима његовим. Ал на жалост кад дипломатија види шта бива међу тим народима никако не може прићи уверење да би исти кадри били сами себе уредити, јер на коју страну погледи свуда види неслогу. Нема слоге између Мађара и Славена, а славенска племена на југу опет су међу собом несложна.

Ова неслога као да је главни узрок што са потресом у средњој Европи није се потресо и европски исток. Ако та неслога и даље устраје, то се је тешко надати препорођењу и будућности народа у источној Европи.

Са тог гледишта врло пољамо, да нам се у Београду препоручује слога са Хрватима. Европска дипломатија није ненаклоњена сједити известне комбинације за препорођење европског истока, ако би само видела да у дотичним народима заједничке воље к тој цели има. Неслога пак која се у најновије доба породила међу Срби и Хрвати, жалостну слику даје, (као што то дипломатија себи представља) од онога што би од народа на европском истоку било да једном западно туторство престане.

У колико се та неслога србско-хрватска на последњем сабору локалне нарави видела, то је ипак

већине у законодавном двору, и морати изменити своју политику и конституцију у духу нове опозиције. И опет тако исто ће се та промена свршити путем законитих, конституционих правила; а што се пак тиче саме конституције, она ће се изменити само у том смислу, у каквом је захтевао неизмењиви Тјер, т. ј., вратиће нас натраг у стару парламентарску систему. Демократска опозиција, по својој бројној ништавости и политичкој не смислености, не обећава нам ништа новог. То ће бити свега, ако се за њу саставе једно, или два сувишна министарства, а иначе све ће се свршити решителним сајузом демократије с царском владом.

И тако, Наполеон III, као год и његов стриц у 1815. години, може се одликовати само једном тек променом конституције; а на тај начин сав политички развјат Француске од 1830. до 1870. године сводиће се на просту промену династија. Где је ту промена старог реда, где напредак? Наполеон III сам је предвидео то разрешење: он је знао да је њему само једна демократска и социјална револуција дала ту изванредну власт, с којом се он ползовао од 1851. год.; он знао пошто уништи револуцију, да му треба по времену установити конституцијону управу у више или мање скромном виду. Он се сам постао, те је то објавио Француској рапије, кад јој је казао, да увећава свој двор.

Тако ли се све свршује? Да ли ће се заиста после свију страдања, раздора, питања, опозиција, избора и законити обећања, забацити народ и демократија четрдесет година натраг, а царство с наполеонском династијом у замену опасне својевоље завести парламентарски ред? Ево питања.

Не, ничим се не доказује, да ће у 1869. години опозиција имати већину гласова на својој страни. До тог времена влада ће успети да се размисли, да прикупи силе и обезбеди успех својему раду; користи њенога положаја велике су.

од неког и неког уплива на тецај последње кризе била. Можда би известне комбинације настале, да је било поуздања са друге стране, ал после призора на сабору загребачком, где се је рекло, да србској политици у троједној краљевини места бити не може, није се могло уздати ни у оног вођу хрватског, који у Београду хрватску од србске политике делио није.

Ко је крив тому непоуздању? Шта је узрок наше неслоге?

Нема поштена Србина и Хрвата који неби сажаљево, да је та неслога настала, па ипак никако да се је отресемо.

Мора томе бити важан узрок.

Језик нас не дели. Вера, бар изобразен свет делити не може. Дакле у чему лежи? Ми ми рекли у политичном правцу. Ону слогу која нам се у Београду препоручује, ми је из свег срца желимо, ал док Хрвати досадашњим правцем иду, та је слога посве немогућна, јер се лек гори показује, него сама болест.

Србска политика свагда је схваћала будућност југославенства у слици оној, за коју је Црна гора и Србија крв прољевала, и политички правац могао је само тај бити да оно што је Црна гора одржала и Србија извојевала као заметак на даље разшири.

Други је правац Хрвата. Они би ради југославенства „под заштитом туђом, у круг њихове досадашње зависности увући и сва слика будућности југославенске показује се по томе само у кругу неке провинцијалне аутономије, која је пако била и биће, а и сад је понајвише привидна.

Да су ова два правца један другом посве противна, јасна је ствар. Хоће ли пак Хрвати свој правац променути, то ћемо видети. Ми се бар ућамо. Не можемо себи представити, да кад једном покрет југославенски настане, да ће они сами себи непријатељи бити. Ово је гледиште и у Београду. Одпор каки Хрвати Мађарима чине, у Србији је посве поштан, по ако се је отуд ипак препоручивала унија са Угарском и ако се неки заступници србски у Загребу жестоко за ту унију заузимали, то је била ствар опортунитета. Нека буду Хрвати уверени да тамо где се ради о нашој узајмној народној независности, да ће Срби свагда уз Хрвате бити, те да ће свагда оно повторити што се је г. 1848. догодило, да брат уз брата пристане, да је клуб изожбе на последњем сабору до вишег задатка се уздигнуо, те да није хрватску од србске политике делио и онако жестоко против свега што је србски војевао, — можда би млоги Србин у том клубу остао, те неби прешао у клуб касински, где се је нашао са особама које су најжешћи непријатељи нашег народног покрета г. 1848. били.

Ми управо никад нисмо пољали, а и сад непољамо, да ако Хрвати сами себи добра желе, да се они толико боје или одупиру правцу србске политике и да потоме од свега што је србско зазиру, и то тако да их већ и та сама реч вређа.

Ако Хрвати у себи осећају моћ западне цивилизације, то се немају бојати надмашаја србског, већ ће они при нашој заједничкој будућности моћно свагда са својим изобраењем предначити. Осим тога наша заједничка будућност не може имати тог смисла, да се

измењује законитих одношаја, нити допушта и најмањега гоњења конституције.

И тако, докле особени изванредни догађаји не произведу решителнога преобрајаја у ствари, ми морамо размишљати у смислу установљене законитости тим више, што је наоружана власт, ослањајући се на право што јој је дато, у стању натерати на послушност свакога, коме би дошло у главу да се противи.

Сад долази питање: у какав ли положај поставља опозицију, демократију, народ, а најпосле и владу та иста законитост у вези са изборима 1863.—64. године?

Избори од 1857. године дали су демократији само пет представника; сад, ако се не варамо, број њихов нарастао је на петнаест. Придамо ли тој ништавој, премда и бујној гомили, и посланике конзервативце, који су избрани без суделовања демократскога и без закриља власти, то ће се показати да се у општем списку између 283 члана законодавног тела мањина, или опозиција састоји нешто мало већа од 35 демократа. Таква је у по којем минуто законита, конституциона власт опозиције! Шта се путно може очекивати од такве опозиције? Да ли је она способна да се бори с владином системом, и може ли бити озбиљнија и силнија од опозиције петорице у тецају год. 1857.—63.? — Ни најмање. На против тога, ја кажем, судећи по игри конституције од 1852. године у продужењу 17 година, царска влада на сваки начин мора се одупрети, ако само ма какав изненадни преврат не сломе.

Рецимо да ће у 1869. години број посланика опозиције узрасти у тој истој размери, у каквој је узрастао до 1863., т. ј., увеличати се седам пута. По тој представи, без сумње, врло корисној за опозицију, она свакојако остаје мањина; конзервативци по ономе што напред рекосмо би ће многобројнији и јачи.

Но рецимо баш да ће влада изгубити подупирач

На страни је цара пре свега устав, ког је он створио, па који се заклела опозиција; за тим установљена законитост, коју он може по својој вољи тумачити; даље на његовој је страни савет, сродник највишег двора, који једнодушно издржава нову рестаурацију; у законодавном телу, или у посланичком дому на царској страни је већина што угушује; — осим беседника те већине, брљавцима опозиције одговарају практици и искусни саветници: у скорашњим питањима о адвокатима они су доказали своју снагу и били су чешће победници, него побеђени. Но то још није све: у окружним свака сеоска општина обратила се сад полицијској управи; сеоски ратари узбуђени су противу „господ е“ (messieurs); одабрану народну гарду подржава многобројна и верна војска; што се пак најпоследиче масе избирача, она је на царској страни; у будуће биће више од 5.500.000 гласова противу 1 мил. 900.000.

И је ли тешко с таквим силама уништити сваку опозицију, која би се појавила за пет година?

III.

Опозиција подбада царску владу на притисак.

Ту готово несакрушљиву силу, какву даје заклета незаконитост царској влади, ту силу још стара се опозиција да обрати у оруђе разних притисака. На то она подговара сваки час власт ово чланцима по новинама, ово речма, ово давањем гласова. Да није парламентарске већине, да није министарских посланика, које су изабрали ратари, ја управ рећи незнам шта би било од нас.

Што се тиче на прилику спољне политике, цар има право по сили устава предузети све, што сам зажели, преко воље министара и државног савета,

Он може по својој вољи огласити војну коме намисли, и ступити у савез с целом Европом. — Да о-

стара уставност у троједној краљевини покоси, већ да се ова и надаље распростире. Заједница међу Срба и Хрвата оставила би нетакнутим оно што је сваком мило и драго, и што се у државном животу већ укоренило, те „автономија троједне краљевине“ имала би заиста најширег базиса.

Кад једном Хрвати тим правцем пођу, то онда и ме не може сметати. Нека зову наш језик, колко хоће хрватским, нека веле да су и у Србији Хрвати, те на последку нека кажу да Срба на свету нема, већ да су то све Хрвати — ништа то не смета, мало ћемо се литерарно прокошкати, па мирна Босна, — ал нек терају Хрвати само праву народну политику, нек буду сами своји, нек се небрину више за бечку владу него што се она за њи брине, нек се окану тог федрализма аустријско-чешког, тог мрство рођеног детета у европском истоку — па нек буду уверени да ћемо скоро једно другом као браћа руке пружити.

Кад једном Хрвати стају терати праву народну политику, онда ће хрватска политика бити српска, а српска хрватска и онда ће настати права слога међу Срба и Хрвата. П—Д.

СЛАВИЗАМ.

I.

У унутрашњем положају Аустрије још стоји све онако недочето и недовршено, онако провизорно, као што је већ од толико година било. Још сви народи аустријски стоје пред застртом сликом, као онај младић у Сајсу; сви би ради да им се једном та слика будућег унутрашњег уређења царевине открије, да знају на чему су, да престане то половно, неизвесно стање, да виде оће ли им се донети политички живот или политична — смрт. Овако су „ни на небу ни на земљи.“ А то ће сваки увидити, да је врло мучно свеједнако висити тако „у кули од облака.“

Владин лист „Естер. Цтр.“ пре неки дан рече у једноме чланку, да влада свакојако увиди, да без народних заступништва не може владати ни царевину уређивати, али да се за сад још не може од провизорије одступати, до неке „боље периоде.“ Дакле још није провизорије довољно било, још треба чекати, док дође та боља периода? Заиста сретан ко дочека. Добро те бар знамо, да ће и када доћи та боља периода, имамо се чиме тешити!

По свему се види, да се у владиним круговима још није ствар преломила; још није у тим круговима сијнула „свежа, спасавајућа мисао“, још у највишој сфери државној леђу по неке сове и друге ноћне тиле из прошлих мрачних времена, још влада она традициона неодлучност, несложност аустријских државника, још се нису највиши државни кругови извукли испод силе усељеног шлендриана, испод силе омиљене навике, која се увукла у државну машину; заиста још једнако се обистањава она реч старог Наполеона „да Аустрија увек с једном војском, и с једном идејом заостаје.“

Европа још никако није кризу прешла; још нису поједине државе европске и државници у њима у томе стању, да могу мирно на подглавку навике и усеље-

ставимо на страну све више или мање важне разлоге, са којих се цар неће решити на таково дело, него ћемо обратити пажњу само на ту огромну власт, којом се ползује владалац с тоcke гледишта политичкога и грађанскога права, законитости, и на послетку народне самоуправе. Судећи по одзивима официјалних овина по царевини, можемо се надати да се у садање доба Наполеон III. није упустио у несигурна предузећа у делу пољских, холштајнских, угарских, италијанских и осталих сумњивих ствари, пре свега из уважења према саветима оданих и најближих дворјана, већине чланова законодавног тела и савета. Он је осећао, да при свој неограничености права, којима га је наградно устав, здрав разум вели, да се опет њима треба позвати с највећом умереношћу и предохраном. Он је знао да је права дужност владоцу, да сагласи своју вољу са општим мишљењем, а не са текстом устава.

Но шта ли су радиле новине и посланици опозиције? Чим се они још непрестано занимају и дан дањи? Они му непрестано потврђују његову највишу власт и подговарају га на својевољно решење, на проивољство неодговорно. Ти замишљени демократи, који се часком појављују као непријатељи самовлашћа, везају су готови да му плескају рукама. Они проповедају без зазора да праведно дело покрива неправедну форму и недовољно решење, и томе цар не треба да се сумња: прави осетљив либерализам неће наћи ту ни чега за осуђивање. Тако дакле показује се да они већ поричу владиној политици не везин израз личнога карактера као што се то радило до 1848 год., него просто оглашавају је за невесту с тога што његово величанство не ради оно, што би они хтели.

(Свршиће се.)

ног шлендријана дрмати, а машину пустити да иде, као што је и досад. Међу државама европским, што треба сад тек да гледају да се подпуно уреде, да се подпуно утемеље на природним основима, међу тим државама стоји Аустрија на првоме месту. А нарочито већ и због тога Аустрија неможе и несме остати у овоме недовршеном, половном, провизорном стању, што је нарочито и сток европски намењен да главну улогу игра у наилазећој кризи и што дакле држава, којој се половина с правом броји у источне земље, што таква држава не може источну кризу дочекати поцепана и неуређена, ако неће и сам обстанак свој на коцку да меће. Треба ли сад још и све оне унутрашње узроке да набрајамо, који брзо ме решењу унутрашњег нерешеног питања гоне? Има ли ту места она политика, којој је лозинка: „можемо чекати!“?

Да је унутрашње конституирање Аустрије с великим тежбама скончано, које међу осталим и у њеним етнографским одношаима леже, о томе нема сумње; да је то голијатски посао, који се не може тек онако од пасије радити, то сваки знаде; али то још није довољан узрок, да се тај посао не почне радити и не доврши. Који државник оће с тежбама да се извини због своје нерадње, тај није своје задатку дорастао, тај незна ствар да ухвати онде, где треба. И зацело, ако ко мисли, да је један човек сам у стању једним помицајем руке своје уредити овакву државу, као што је Аустрија; ако ко још и сад мисли, да ће се наћи државник, који ће моћи опет са каквим укалуљеним „системом“, као што смо их толике већ видели, Аустрију изабавити и — наново родити, ако когод то мисли, то се по нашем мишењу, вара. Још г. 1840., кад се у Аустрији почеше метернихова времена клонити крају, кад се почело иза дугога сна у њојзи такође будити мичати, те је и сам мајстор Метерних већ видео, да му се државна машина истрцала, да се ишту радикалне промене и поправке, онда још гр. Хартиг, члан држ. савета казао: „Није могло до делања доћи због моћи обичаја и навике, а друго због неодлучности и неслоге у ономе, што је требало чинити.“ Па није ли и данас опет тако? А о истоме времену је и каснији министар гроф Фикелмон рекао: „Ја непознајем рамена, који би као оно атлантова била у стању аустријско државно тело понети; ја непознајем човека, који би се усудио био, тако што хтети. Многе су руке позване биле, да то тело подигну и у висини одрже;...“ То исто и данас можда још у већој мери важи, где је Аустрија сама на себе ограничена, где сама у себи треба снаге и наслона да тражи.

А ко су те многе руке, што треба државу да подигну? То су народи аустријски, они исти народи, чије су руке Аустрију браниле, чија су прса пред непријатељима стојала, из чијих се срца толика крв за њен обстанак пролила. А кад то стоји, и кад се Аустрија заиста никако друкче не може стално и на природним темељима уредити него само кад се свима народима саразмерно једнак утицај даде на државно-правно уређење њено, и кад се свима обезбеди народно-политично биће, — кад то све необориво стоји, онда не знамо како још може листовата бити, и то таквих листовата, који увек носе обстанак и величину царевине у устима, а овамо и сада још говоре да је могуће Аустрију утврдити на чисто централистичком или дуалистично-централистичком темељу! — Но ипак је карактеристичан знак данашњег унутрашњег положаја у Аустрији, да се и самим оним листовима, што заступају немачки централизам, привиђа издалека страшило „славизма“ у Аустрији, и ма да они о томе као о неком фантаму, као о неком плашину говоре, ипак им се кроз ту усиљену сигурност, кроз ту усиљену безбрижност и малоуважавање јасно провиди стра од славизма, и они малоуважавајући смејом оће да забуне то осећање, што их почиње обузимати. И зацело природни ток ствари има такову силу на човека да се и онај испод њеног уплива неможе да извуче, који би томе рад и коме то баш не иде у рачун. И у самим немачко-централистичким бечким политичарима почиње се рађати слутња, да би заиста могао славизам у Аустрији овладати, а та се слутња јамачно рађа из увиђења да би то било по природном току ствари и према постојећим околностима. А природни ток ствари мора кад тад победу одржати.

И заиста ништа неможе бити бољи доказ за могућност и оправданост Славизма у Аустрији, него баш то, што и сами његови најжешћи противници већ почињу зебсти од њега и ту своју бојазан оће силом под ироничном и безбрижном маском да прикрију.

Но и кад узмемо доказе тих листовата против славизма, онда се тек можемо уверити како је оправдан. Никад није још ниједан од њих могао тврдити, да то неби било према постојећим одношајима, него су им се сви докази понајвише у томе састојали, што су се служили ниским оружјем сумњичења и денунцијације против Славена, што су се бојали за немачки елемент, ако Славизам овлада, и што су се најпосле позивали на — несложност и растројство међу Славенима самим и што су увек са злурадом

тачности бележили сваки појав тога међу славенским племенима.

И заиста сваки прави славенски патриота мора са жалости признати, да им је тај последњи доказ — истинит био, и ако и није то доказао да славенизам неби био на природи ствари и постојећим одношајима основан, а оно је бар то посведочавао, да у таким околностима — није могућан. И то једном морају и треба сви аустријски Славени искрено и у своје интересу да увиде и да признају, да је велики део кривице, што не могуће доћи до заслуженог политично-народног положаја, да је у њима самим.

Ко је иоле пажљиво пратио појаве у политично-народном животу славенских народа у Аустрији и то ма и само у последњим годинама, тај не може, а да не буде уверен о истини тога што рекосмо.

Да нешто само напоменемо. Шмерлинг је створио фебруарски статут и у њему ужи рајскрат са таквим изборним редом и са таквим делокругом, како ће се сви главни конци државне машинерије састати у рукама немачких централиста и како ће се основати њихово господарство над осталима нарочито над Славенима. Па какво је било држње преколитавањских Славена према томе Шмерлинговом породу? Рушњаци налазећи се у вичитом трвењу са Пољацима и тражећи ма где помоћи вротив насиља своје славенске браће бацаше се под предвођењем свога арцибискупа у наручја Шмерлингианизму и бежаху му у покојном рајскрату највернији присташи; Чеси и Пољаци донекле заједно идоше, али се наједаред расцепише, а то највише рад тога, што су Пољаци почели терати неку политику опортунитета. те мишљаху да ће моћи помоћу Шмерлинговог министарства доћи до неке автономije и пре-власти у Галицији; и сама њихова „газета народова“ нађе се у оно доба побуђеном, да пољским рајскратлијама пребаци безначелну, опортунитетску политику. Па најпосле кад већ и Чеси и Пољаци беху из рајскрата изашли, Словенци још седише у њему. И тако сами Славени на радост својих немачко-централистичких противника играху пред њима траги-комедију растројства и несложности.

Јели нужно да напомињемо како стоји са Славенима у земљама угарске круне? Распра међу нама и Хрватима већ је свему свету позната и узима се већ као нешто, што се само по себи разуме. И колико је та распра наша корисна туђинцима, толико је по нас штетна и убитачна.

И тако у обште видимо, где славенска племена у Аустрији сама једно према другом подају у исту погрешку, којом Немце и Мађаре бдемо, видимо их где кокетују и носе скут владајућем елементима на рачун своје остале славенске браће и имајући само своју моментану посебно-народну и политичну корист пред очима. Није чудо, што се услед тога међу њима самим породило неко неповерење и што није могло доћи до заједничке, солидарне радње и узајичног подпомагања сваким могућим путем. То се мора једном искрено признати и констатовати, јер треба једном сами међу собом да будемо на чисто.

Тако беше досада — јели се сада поправило? О томе у идућем броју. Г.

Пешта, 12. августа. Услед званичног извештаја о неколиким (према редким) случајима колере, међу сиромасима у Пешти, расписано је од стране власти: шта и како да се спреми у овој вароши као и по целој Угарској за лечење болника, и за спречавање и уништење саме болести. У Пешти се нарочито препоручило мађистратима, да пазе да се улице и јавна места најчистије држе, да сенежливо воће и она рана која болест доноси по вароши непродаје, и да се побрине да лекари и апотеке у свако доба и свакоме потребну помоћ учинити могу. Досад у Пешти још није завладала колера као зараза.

Аустрија.

Бечки „Фатерланд“ дознаје, да ће аустријска влада, одма по закључењу мира са Прусијом, поставити одговорно угарско министарство, које ће на измаку септембра отворити угарски сабор.

Обрт на гвозденим путевима што је био ратом поремећен скоро је сасвим обновљен. Тако непосредна свеза гвозденог пута између Берлина и Беча скоро је обновљена преко Дрездена. Аустријски западни гвоздени друм, као и гвоздени друм Пасавско-угарски такође ће скоро започети радити. Тако исто и телеграфска свеза обнавља се на све стране, у унутрашњем и у спољашњем обрту Аустрије. Телеграф између Берлина и Беча у велико ради.

Стране земље.

СРБИЈА. „Ш. Лојду“ пишу 6. т. м. из Београда међу осталим: „Одавно није више никаква тајна, да су се Пруси у рату против Аустрије служили и револуционарним средствима. Дозволите да вам што ближе јавим о чудноватој алијанцији грофа Бизмарка са револуционарима. Овде се сматра као извесно, да се спремао буњење Угарске и југославенских земаља за случај, ако би рат по Прусију несретан права узео. Само брзо настајући мир као да је одбио предузимаче у Берлину и Флоренцији од извршења покушаја. Овде тео свет зна, да је италијански генерал Тир већ од 21. (9.) јулија у Србији,

да је 27. (15.) имао тајни састанак изван Београда; на томе састанку беху више поглавица овдешњег револуционарног друштва, као и више револуционарних вођа из других земаља. На истом састанку уговорено је шта и како да се предузме. Сваком вођи разних чета означен је на аустријској области неки круг за радњу, па су одређене и најважније тачке, куд би се ишли са својим приправним четницима имали удружити, чим би Прусија и Италија наставиле бој противу Аустрије. У тој цели веде да се држало 5000 момака наоружаних близу аустријске границе у Србији.

Том приликом Тир, који је цело предузеће руководио, и коме се сви присуствујући својевољно подчињаваху, напоменуо је стогодишњу слободу Југославена и Мађара, и изјавио је: да би се жалосни спомен од 1848. и 1849. сасвим изгладно, нуждан је војени савез између двају народа. Оба народа, говораши он, желе слободу, а тек саможиви министри и поглекоји глупи адвокати, који срећу свог народа за параграфе веже, само ти могу да буду противни слози. Али дође ли до радње, онда ће сама природа догађаја и сила ствари учинити да увиђавни патриоти руководе државне и народне послове, и тада ако би стране витриге биле на путу нашеј слози, ми се можемо позвати на пресудну реч цара француског, овог обавештеног владарца, који поред племените воље има и снаге, да подпомогне право народности. Као програм радње Тир је поставио слободан подунавски савез. Подунавски савез једина је државна установа која Мађарима, Славенима и Румунима једнако правична бити може, као што она једина даје могућности, и да се само сталност тих народа и даље сачува и заштити од силних суседа.

„Да је генерал Тир још пре свог доласка амо, био у Букурешту и радио око румунске владе, да би и њу добио за подунавски савез, то је као извесно; са тим се доводи у савезу и примичање румунске војске аустријској граници.

„Аустријска влада слабо је на то пазила, и ограничила се једино, да главни аустријски консул Ленке усмено код србске владе протестује противу бављења Тира у Србији, као и противу њеног јавног непријатељства противу Аустрије.

„Главни аустријски консул изјављујући тај протест србској влади, позвао се на одређења неког уговора, по коме политички преступници имају бар 12 сахата далеко од аустријске границе бити. Истим протестом србска влада постављена је у врло непријатан положај, јер еспрам Тира мора се много пажње имати, и нарочито се ово двоје несме заборавити: прво, да је италијански генерал, а друго, да је ожењен са једном рођаком цара Наполеона. Сад се ради неби ли се он склонио да одлази одавде, бајаги не због аустријског протеста, него од своје драге воље, и нада се да ће се у томе успети.“

БОСНА. Из Сарајева стижу следеће вести: нови кајмакам у Ливну дозове недавно једног од најпознатијих хришћанских трговаца, и каже му, да је турска влада извештена да су житељи Ливна непријатељи Турцима, и да католици теже да се присаједине Аустрији, а православни Србији. Међутим кајмакам то не верује али је свакојак у интересу житеља Ливна да оборје зло мишљење које се противу њих распростире. Он је са своје стране готов припомоћи томе; у тој цели он захтева, да се сви хришћани Ливна писмено обавежу, да ће у случају потребе дати своје синове као неке таоце у турску војску. Даље треба они да се писмено обавежу, да новце и сва потребна средства дају порти ако би се ова заратила, као што то у данашње време врло лако бити може. Мостарска општина и францискани у Ливну већ су дали захтевана писмена објаснења. Трговац коме је кајмакам све то тако казивао, једва је могао од чуда к себи доћи; сам се није могао ни на шта обвезати, али је обећао извести општину о свему што је чуо. То је и учинио; међутим дозна се да оно што је кајмакам казао о мостарској општини, није истина, а францискани су зацело учинили што се од њих искало. Општина Ливорна није захтевала да даје таоце у турску војску, али је пристала да поднесе цару адресу оданости, и ту је предала кајмакаму који се обећао у Цариград је послати.

ГРЧКА. Јонјска црква, која је стајала под врховном управом цариградског патријарха, ослобођена је од те управе и сједињена са независном православном црквом Грчке. То сједињење признато је и званично од цариградског патријарха, „почем се под заштитом божијом испунило тако жељено очекивано присаједињење споменутих острва Грчкој.“

ТУРСКА. О најновијим догађајима у Кандији чује се следеће: ти догађаји започети су још у мес. мају. Већ тада опахачу се скупови по народу, али се ствар svela на то, да се жали цариградској влади на претеране порезе и глобе које се на народ ударају. Та жалба небуде уважена у Цариграду, него већ једним писмом опомене рају на послушност. На то се народ огорчи и у новој жалби изјави да је готов са оружјем у руди бранити своја права која му је Европа у 1856. ујемчала. У исто време почну се изјављивати у народу жеље, да се прогласи његово ослобођење од Турске и присаједињење Грчкој. Те изјаве никако не престају. Порта жали на руског консула у Канеи, да је он рају подбунио; а неће да призна да је квисац уставку и неправди и зулumu што Турци Хришћанима чине. По новијим гласовима Грци у Кандији, не само да су на оружје устали противу својих угњетача, него су изабрали из своје средине и народно представништво, које ће управљати народним покретом и заступати народну ствар код страних сила.

Најновије.

Цетињски архимандрит, г. Никифор Дучић, на гласу колико са своје рабрости у последњем херцеговачком рату за народно ослобођење, толико са своје даровитости показане на књижевном пољу србском, — дошао је у Пешту, одкуда ће у Београд. Ако смо добро извештени, г. Дучић иде у Београд, да позове кнеза Михаила као кула на крштење и другој кћери кнеза Николе. Бечки листови приписују путу г. Дучића и неку особиту политичну цел; ако би то била истина, србски патриоти имали би само честитати кнезу Николи избор учињен у лицу тако одушевљеног и уваженог Србина, као што је г. Дучић.

— По најновијим гласовима из Париза, питање о рајским границама одложено је, по неким до

идућег продећа, по другима до свршетка излога светског, који ће се држати у Паризу 1867.

— Из Минхена јављају, да је примирије између Баварске и Прусије продужено на 10 дана; а чује се, да ће Баварска платити Прусији до 30 милиона ф. на име накнаде за ратне трошкове и уступити јој четри округа у доњој Франконији, са 40,000 житеља.

— „Патрија“ париски јавља, да ће цар Наполеон непосредно уступити Млетачку област Италији.

— Из Флоренције се чује, да је цар Наполеон писао краљу Виктору Емануилу, и ставио овоме на расположење млетачку област.

— По гласовима из Париза: пруска влада предложила је нов савез француској, савез између Француске, Прусије и Италије; тај савез имао би да решава сва још нерешена питања европске географије. Међу тим питањима источно питање било би прво на реду. Томе би се придружило пољско питање. На Инглеску неби требало притом нимало пазити. Русија или мора пристати уз споменути савез, или би се према истоку узбила. Аустрија неби била у стању правити никакве озбиљне сметње. У течају догађаја што би исти савез донео, Француска би могла узимати „накнаде“ и ширити се како јој срце иште, у чему јој у садашњем стању ствари гроф Бизмарк неможе припомоћи.

— Из Букурешта јављају, да се у румунске добровољничке чете уврстило и више Пољака, од којих су неки и за официре постављени. Значајно је, веле, што руска влада овај пут није протестовала противу примача Пољака у румунску војску и поверавања истима виших војених звања, а одпре је увек то чинила.

— Званичне италијанске повине од 17. (5.) авг. допеле су краљев. указ, којим се опрашта свима досадашњим подвигачким осуђеницима. По том указу и чувеном италијанском републиканцу Мазинију, који у Инглеској као политички изгнаник живи, враћају се грађанска права, и право да може бити избиран за народног посланика. Зна се, да је досад влада обарала сваки народни избор, који је на Мазина падао. То што је влада италијанска издала указ за споменути опрштај, сматра се као знак, да је та влада наумна радити у духу слободњачких народних тежања, те неће имати више потребе да зебе од одпора патриота, који право и дужност имају да бране слободу народну. Нарочито се данашњем министарском председнику, Риказалију, приписује част нове унутрашње политике у духу народа и слободе.

— Услед штете коју су мајски мразеви и летошња суша починили на засејаним пољима по Угарској, сабор је, као што је познато, изјавио наду, да ће влада учинити што треба за подпомагање оштећених. Влада је одредила нарочити одбор у цели да се цениште штета коју су мразеви и суша починили. Сад је одређен и други одбор који ће одредити средства помоћи за оштећене житеље појединих области.

Позив на БЕСЕДУ, коју даје омладина српска 17. (29.) августа у Новом Саду у дворани код „царице Јелисавете.“ Чист приход је намењен србском народном позоришту.

Овим се позива све родољубиво Српство, да што многобројније на беседи учествује, или да бар ма и најмањим прилозима подпомогне омладину у њеној тежњи: да што припомогне овоме народном заводу, коме је данас материјална помоћ преко нужна, ако жељимо, да своје делање сходно позиву своје свршити може.

Програм ће се скорим у српским листовима обзнанити.

Улазнице по 1 фор. а. вр. од особе могу се добити у Новом Саду у трговини г. Поповића и Ракића и Младена Р. Стојковића.

Предплаћивања преко обичне улазне цене, као и добровољни прилози примају се с благодарношћу, и предаће се путем новина јавности.

Да би се једном и у нашем народу озбиљно почело изкоренивати оно зло, које га сваки дан све већој материјалној пропасти води; да би се прекомерном раскошу, који свугде у нашем народу тако силномах отима, једном на пут стало: у мољавом овим свакога Србина и Српкињу, да у што простијем оделу на беседу дође. Тако би се овом беседом две цели постигле: уз красну душевну забаву, учинило би се и племенито дело, којим би се подпомогла материјална страна народном позоришту, и зачело би се лечити зло једно, које народу нашем највећма живот подгрizza.

У Новом Саду, на преображење 1866.

Одбор за припређење беседе.

ЦРНОГОРАЦ,

или страдања хришћана у Турској
Роман од Х. Левичника, српски од Стојана Бошковића свеска III. (део I).
Та свеска изашла је и може се добити у Београду код књижара Валожина, а у Новом Саду код И. Фукеа, ценом 4 гр. чар. или 50 нов.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

П. М. Нови Беч 7 авг. Ове недеље доведено је нашу пијацу око 20—25.000 вагана жита, и то све од најбоље врсте; дошле врло мало на пијацу долази. Друге ране слабо се на пијацу довози. Цене беху ове недеље: жито ф. 4.80, ф. 5 ваган. Јечам ф. 2, ф. 2. 10 ваг. Зоб ф. 1.60 ф. 1.70 ваг. Гогушица ф. 2.25. ф. 2.35 ваг. Кукуруза није било. — Време топло без кише. — Вода здраво долази.

Ј. К. Нешта 12. августа. Житна пијаца. Читаве ове недеље био је рад много мирнији и обртност умеренија од прошле недеље, нарочито у шеници, јер су је наши мљинари мањо куповали, а и купаца из околине мање је било; услед тога и цена је са 10 нов. попустила. А страни кушци из Саксоније и Француске који се овде баве, удесили су своју куповину тако вешто, да неби имаоце робе пазљивим учинили, и да би мирном и више потајном радњом ове склонили да цене спусте. Страни купцима тим по данашњој ажији цене добро одговарају. Што је цена попустила долази само отуда, што су имаоци јестине робе вољно и са нижом ценом нудили. Данашње цене нису претеране, и пре се имамо њиховом подизању радати, него даће оне попустити; томе јамчи овогодишња жетва, која је у читавој Европи једва у средњу руку испала, а од данског рода што је било, то је до једне врло мале количине све потрошено. — У Германију је оскудица у хранв, и ова ће од нас повлачити, и за ажијом ће се много користити; ажија је опет почела да скаче; бечки берзјашини кратко су се време надали и постали су према овој новој финансијалној операцији, о којој се говори да ће се скорим предузети озбиљнији — јер од срећног решења исте, зависи оћећи садашњи министар финансије своје место даље задржати моћи.

Обртност ове недеље била је од шенице 60.000 ваг; од тога је већа количина за Германију и Француску купована са 10 нов. јефтинијом ценом. Рај је 5—10 нов. од цене изгубила нарочито што је на капару купована; од ове и готове робе могло се око 25.000 ваг. продати. Јечам је у цени са 15—20 новч. вапредово, а ј обртност једва око 15.000 ваг. била, јер се слабо довози. Зоби пала је цена за 1—10 нов., боље се држи цена готове робе него оне на капари: свега се продало око 60.000 ваг. Кукуруз постоје главни артикул, и сваки дан све се више тражи, и са ценом напредује; оне је недеље преко 80 хил. ваг. са 20 нов. бољом ценом продато узимали су га за потрошак и за спекулацију. Проја, обртност је незнатна и то само од прве врсте, цена нисе променула. Репица, имаоци захтеваду веће цене, ове кушци не одобрише, и са старом ценом је нешто куповано, плаћели су: шеница стара 85—86 ф. 5.10 ф. 5.15, 86—87 ф. 5.20 ф. 5.25, 87—88 ф. 5.30 ф. 5.35, 89—89 ф. 5.40 ф. 5.45 нов.; нова 85—86 ф. 5.15, 86—88 ф. 5.30, 87—88 ф. 5.40, 88—89 ф. 5.50 ф. 5.55. Рај нова 78—80 ф. 4. ф. 4.10. Јечам за храну ф. 2.50 ф. 2.65. Зоб нова 45—46 ф. 1.70 46—47 ф. 1.71½. Кукуруз ф. 3.30 ф. 3.35; из магазара плаћају ф. 3.40 но имаоци захтеваду ф. 3.50; коју ће цену за који дан и добити. Проји ф. 2 ф. 2.10, прва врста ф. 2.60. Репица ф. 6, кол. ф. 6½. Шпирит са буретом 55 нов. Шљивовица славонска и српска држи се на ф. 24 са буретом, блато пролази. Шљиве босанске старе ф. 15 у буради, нове за октобер новембер у буради ф. 14, у ђанкове ф. 12½ ф. 13. Ораси мађарски ф. 8½ српски армични ф. 7½. Мед оћењен у мала бурад ф. 16½ ф. 17 и 10% даре.

Свињска маст овдашња ф. 36 до ф. 36.50, са стране ф. 33 до ф. 34 са буретом. За Германију много купују, цена скаче. Славина по каквоћи ф. 28 до ф. 33. — Восак, мало га има; цена је ф. 108 до ф. 114. — Паприка мађарска ф. 28 до ф. 30. Шишарка, што је на пијаци има састоји се у 4000 кибле прве врсте и 2000 подчањене, а род је ове године хрђаво исплао; зато и држу прву врсту на ф. 15, подчињену ф. 13. — Вуна, кушаца на пијаци много има; продаје се за сада само боље врсте, цена се није променула.

Марвена трговина. Ове се недеље у Штајбруку продало 5000 ком. свиња за Пруску са 28 новч. 3000 ком. од 23—26 новч. Цена воловина стара је.

Дукат . . . . . ф. 6.13.

Сребро . . . . . 127.—

Стање Дунава 10' 8" преко 0 долази.

О Г Л А С И.

ПИЛУЛЕ И БАЛСАМ ХАЛОВЕЈ

ПИЛУЛЕ ХАЛОВЕЈ.

Те пилуле су обште признате за најлековитије. Све болести долазе од једног обштег узрока, а наиме: од нечистоте крви, која је и звор живота. Та нечистоћа брзо се одклања употребљеним пилула Халовеј, које својим балсамским својствима чисте стомак и утробу, па тиме и крв, и укрепљују живце, мускуле и цело тело.

Тај лек боље, него икоји други, поправља сваривање. Он припомаже најздравијем стању црне цигернице и бубрежака; чини да све што тело из себе одлучује, иде правилно, и снажи склап живаца у телу. И они који су најнежнијег састава, могу, без плашње, покушати лековитост полула Халовеј, узимајући их по упутству печатаном, којим је свака кутија тих пилула замотана.

БАЛСАМ ХАЛОВЕЈ.

Лекарска наука није још донела ни један лек, који би се могао упоредити са изредним балсамом Халовеј, који пробија крв тако, да постане једним делом исте; протичући кроз крв, он изгони из тог извора живота сваку нечистоћу, чисти и залечује све болесне делове тела и сваку рану и чир. Тај чувени балсам изостан је лек противу мидие (скрофула), рака, подкожњака (чирева), ногободе, сраслости и узетости, реуматизма, подагре, болести живаца, дрктавице и изнемогавања.

Упутство печатано на свима језицима шиље се уз сваки судиј са леком.

Балсам и пилуле Халовеј продају се у свима лекарицама (апотекама) по свету; као и код њиховог властника професора Халовеја у Лондону, коме је адреса:

Mr. Holloway Esq., Professor. Nr. 243. Strand, London.